

4. Životní prostředí

Orné půdy ubývá

Výměra orné půdy v Ústeckém kraji má dlouhodobě sestupnou tendenci, a to zejména ve prospěch trvalých travních porostů. Tento trend se v letech 2006 - 2011 nejvýrazněji projevil v okresech Děčín, Chomutov, Litoměřice a Teplice. Pokles orné půdy částečně ovlivnilo rozšíření vodních ploch v okrese Ústí nad Labem o více než 35 %. Dále se zvyšuje podíl zastavěných ploch, zejména v okrese Chomutov (o 11 %) a okrese Most (o 9 %). Ve struktuře půdního fondu se příznivě projevuje zalesňování, které se nejvýznamněji projevilo v okresech Chomutov, Teplice a Most.

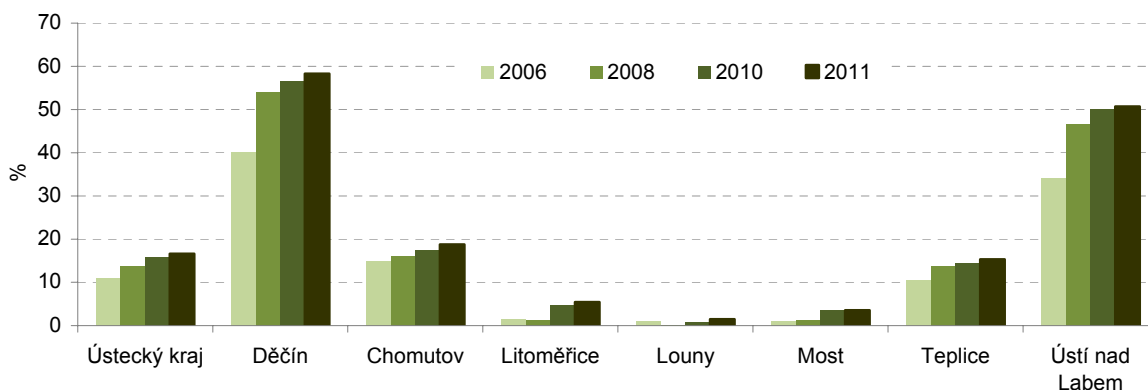
Počet ekologických zemědělců stále roste...

V roce 2011 pokračoval růst počtu ekologických zemědělců. Nejvyšší počet ekofarek nalezneme v oblasti Krušných a Doupovských hor a Šluknovském výběžku, což souvisí s intenzivnějším využíváním zemědělsky méně vhodných ploch (např. podhorských oblastí) pro jinou než klasickou produkci, která by v daných lokalitách byla ekonomicky neudržitelnou. O tom svědčí i velmi malý počet ekologických zemědělců, kteří hospodaří souběžně konvenčním způsobem. Druhý nejvyšší počet ekologických farek (37) je na Litoměřicku, avšak vzhledem k rozsahu tradičního konvenčního způsobu hospodaření, dosahuje podíl ekologicky obhospodařované půdy pouze 5,4 %.

... stejně jako podíl ekologicky obhospodařované půdy

Podíl ekologicky obhospodařované půdy (tj. půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období) je v Ústeckém kraji **pátý nejvyšší v mezikrajském srovnání**. Za poslední rok se zvýšil o 5,7 % a dosáhl 16,6 % celkové výměry zemědělské půdy, přičemž nejvyšší podíl byl v okresech Děčín a Ústí nad Labem (58,3, resp. 50,7 %). Naproti tomu v okrese Louny s rozsáhlou tradiční zemědělskou produkcí je podíl nejnižší (1,5 %), avšak i tady došlo k meziročnímu navýšení téměř o tři čtvrtiny. Vývoj v příštích letech bude do značné míry záviset od možnosti zemědělců žádat o dotace na ekologické zemědělství.

Graf 4.1 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře zemědělské půdy v Ústeckém kraji a jeho okresech (v %)

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Specifické množství vody fakturované domácnostem klesá

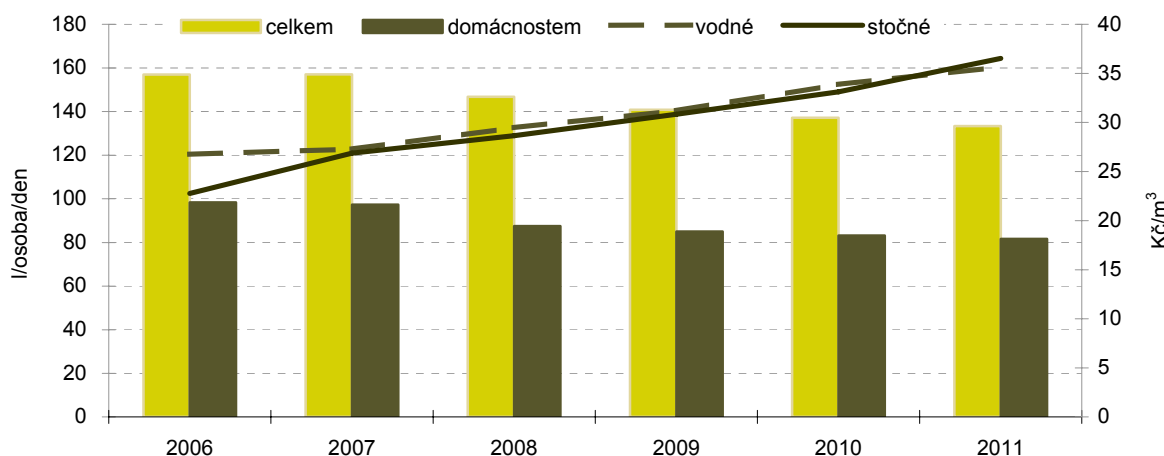
V souvislosti se zvyšováním vodného a stočného klesá dlouhodobě (stejně jako v celé republice) specifické množství vody fakturované domácnostem. Jen za poslední rok se v Ústeckém kraji snížilo toto množství o 1,5 litru **na osobu a den na 81,7 litru**; od roku 2006 toto množství pokleslo o 16,7 litru.

Podíl obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV se v posledním roce zvýšil....

Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci v kraji se po stagnaci (zhruba 81,5 %) v předchozích třech letech, v roce 2011 o 1 p.b. zvýšil na 82,5 %. V porovnání s rokem 2006 vzrostl o 0,6 p.b. Obdobně je tomu i s napojením obydlení na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod. V letech 2008 až 2010 bylo napojeno 77,6 %, v roce 2011 se tento podíl zvýšil na 78,9 %,

tj. o 1,2 p.b., proti roku 2006 to představuje nárůst o 1 p.b. V naprosté většině případů se jednalo o mechanicko-biologické čistírny odpadních vod. **Podíl čištěných odpadních vod byl v roce 2011 o 1,1 p.b. nižší než v předchozím roce a dosáhl 98,6 %**, proti roku 2006 vzrostl o 6,6 p.b.

Graf 4.2 Specifické množství vody fakturované celkem a domácnostem (l/osobu/den), vodné a stočné¹⁾ (Kč/m³) v Ústeckém kraji

¹⁾ vodné a stočné je uváděno v cenách bez DPH

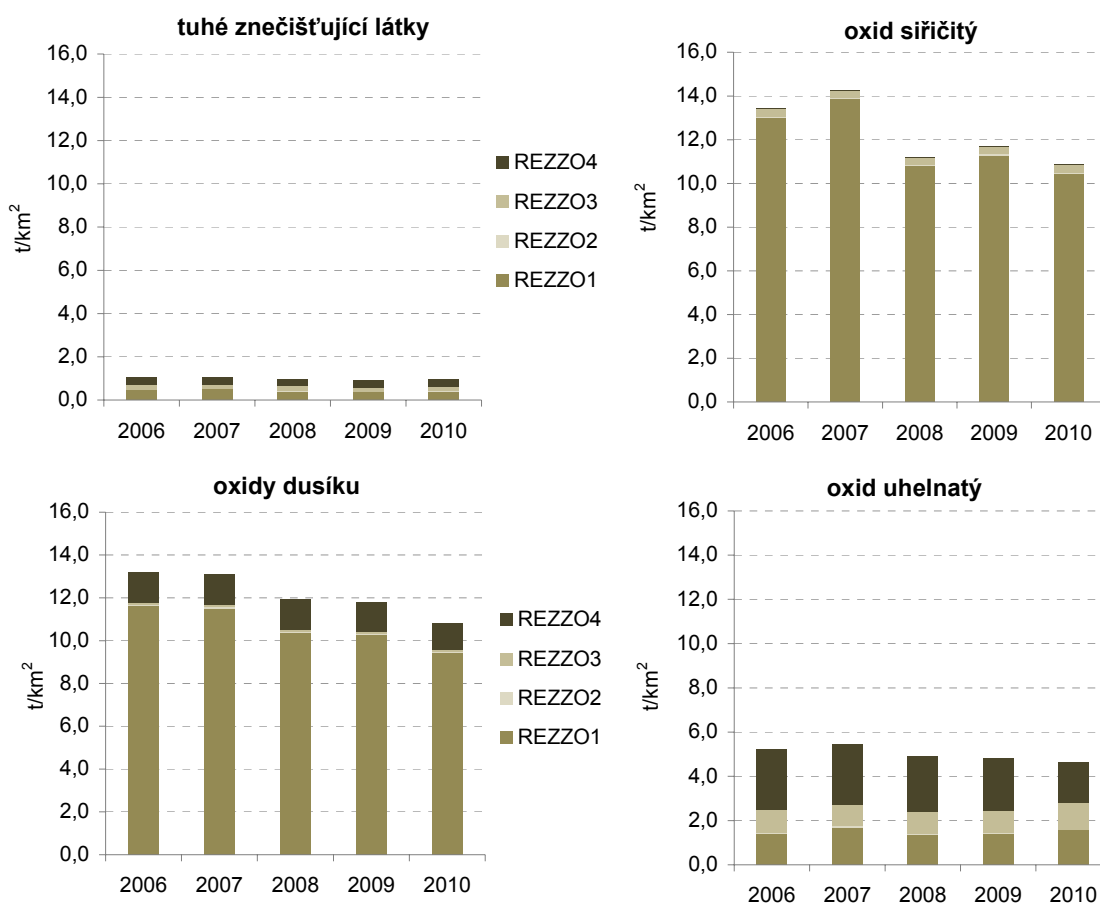
Emise hlavních znečišťujících látek pozvolna klesají

Emise znečišťujících látek se v Ústeckém kraji v porovnání s výchozím rokem 2006 snížily u většiny látek (s výjimkou oxidu uhelnatého) zejména díky poklesu emisí z velkých stacionárních zdrojů (tj. REZZO 1). Největší pokles oproti roku 2006 nastal u měrných emisí **oxidu siřičitého** (REZZO 1-4), a to o 19 % a **oxidu dusíku** (REZZO 1-4) o 18,3 %. Velké stacionární zdroje znečištění se na emisích oxidu siřičitého podílejí v kraji dlouhodobě zhruba 96 %. V porovnání s ostatními kraji dosahuje Ústecký kraj dlouhodobě nejvyšší hodnoty a průměr ČR převyšuje zhruba 5krát. V meziročním srovnání let 2010 a 2009 došlo k navýšení u REZZO 1-4 pouze u tuhých emisí, a to o 4 %, což bylo zapříčiněno nárůstem u velkých stacionárních zdrojů o 8 %.

Vliv emisí z dopravy v kraji meziročně poklesl

Měrné emise **tuhých znečišťujících látek** celkově vzrostly v kraji v roce 2010 o 4 % oproti předchozímu roku, přičemž podíl mobilních zdrojů (REZZO 4) těchto znečišťujících látek na celkovém množství emisí meziročně poklesl (o 2,1 p.b.) a dosahoval 34,6 %. Měrné emise **oxidů dusíku** (REZZO 1-4) v kraji klesly v roce 2010 oproti předešlému roku o 8,4 % a oproti roku 2006 o 2,4 %. Podíl velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1) na emisích těchto látek se v posledním sledovaném roce zvýšil na 87,6 % (o 0,3 p.b.), zatímco vliv dopravy poklesl na 11,2 %, tj. o 0,5 p.b. U všech druhů znečišťovatelů (REZZO 1-4) překračuje Ústecký kraj u oxidu dusíku dlouhodobě více než 3,5krát celorepublikový průměr, mezi kraji zaujímá druhou nejhorší pozici (po Hl m. Praze). V roce 2010 významně poklesl v kraji podíl mobilních zdrojů na emise **oxidu uhelnatého**, a to na necelých 40 %, když v předchozích letech se na celkovém znečištění podílely 50 a více procenty. Měrné emise za REZZO 1-4 této látky se v roce 2010 meziročně snížily o 3,5 %, oproti roku 2006 o 10,7 %.

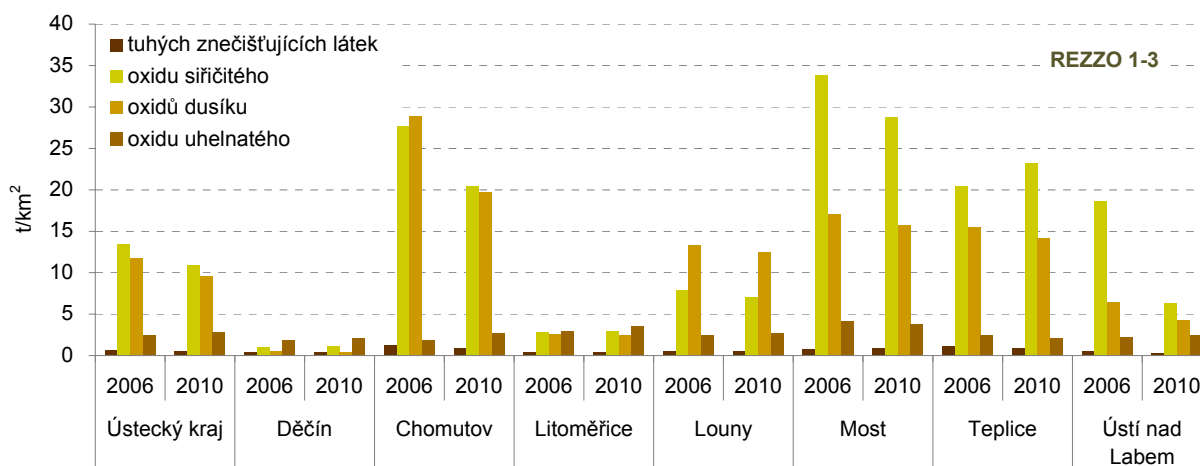
Graf 4.3 Měrné emise REZZO 1-4 podle zdroje znečištění v Ústeckém kraji (v t/km²)

Zhoršená kvalita ovzduší přetrvává

Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi jsou **nejhůře postižena území** nejbližší zdrojům znečištění; v kraji se to nejvíce dotýká **okresů Chomutov, Most a Teplice**, kde se nacházejí největší zpracovatelé dobytých nerostných surovin - elektrárny, hutní a chemický průmysl, tzn. velké stacionární zdroje. Naopak k okresům s velmi malou produkcí znečištění patří okres Děčín, který jediný obstojí z hlediska všech produkovaných emisí na km² v porovnání s průměrem ČR. Druhý nejméně znečišťující je okres Litoměřice, který však i přes poměrně nízké hodnoty celorepublikový průměr překračuje. Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy sužuje všechna větší města (zejména ta, kde se ve špičkách tvoří kolony aut z důvodu špatné průjezdnosti) a okolí hlavních dopravních tepen v kraji.

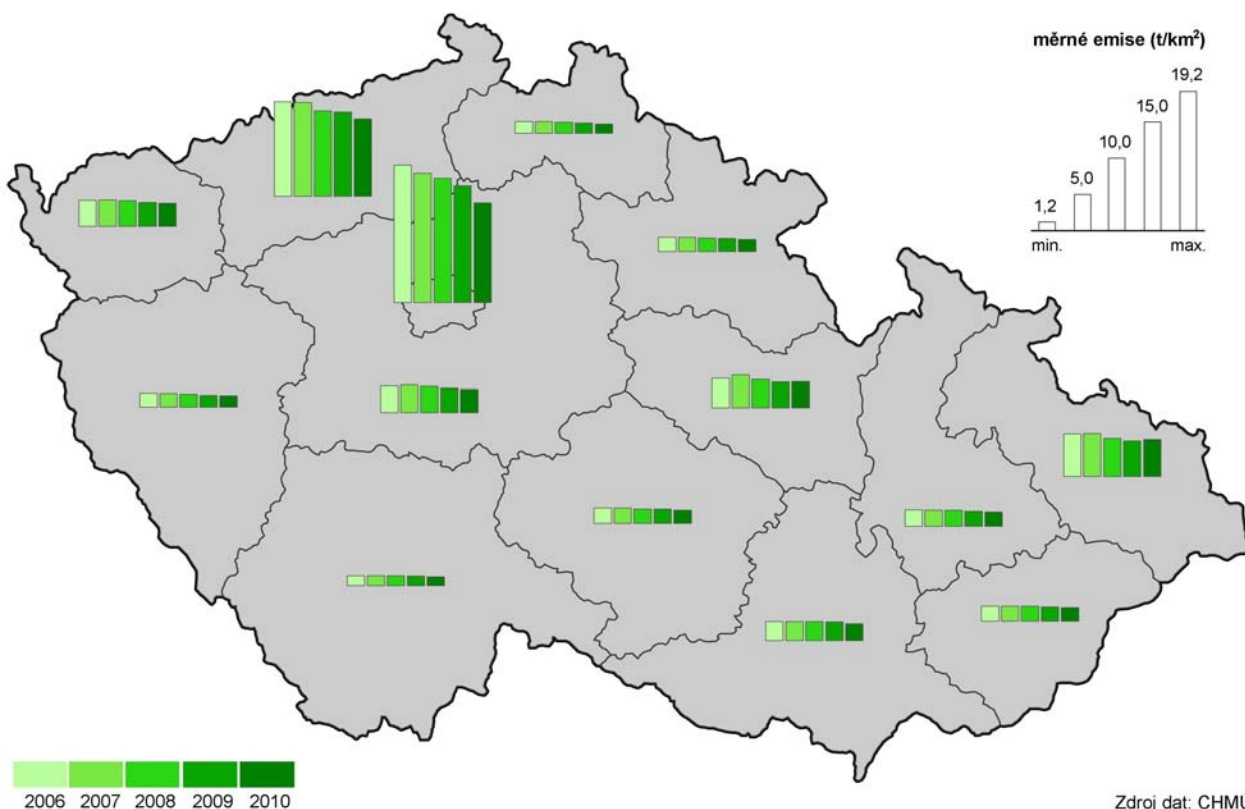
Graf 4.4 Měrné emise znečišťujících látek v okresech Ústeckého kraje (v t/km²)

Meziroční snížení emisí ze stacionárních zdrojů u všech znečišťujících látek pouze na Teplicku

Na úrovni okresů jsou k dispozici údaje pouze za kategorie stacionárních zdrojů (tj. REZZO 1 - velké zdroje, REZZO 2 - střední zdroje a REZZO 3 - malé stacionární zdroje znečištění). Emise čtyř sledovaných znečišťujících látek pocházejících z REZZO 1-3 v **porovnání s rokem 2006** zaznamenaly většinou pokles, výjimkou byly u tuhých látek okresy Louny a Most, u emisí SO₂ okresy Teplice, Děčín a Litoměřice a u emisí CO vzrostly hodnoty téměř u všech okresů s výjimkou okresů Most a Teplice. V **meziročním srovnání** však byl vývoj méně příznivý - **emise tuhých látek** zaznamenaly nárůst téměř ve všech okresech s výjimkou Děčína (-9,2 %) a Ústí nad Labem (-13,8 %). Nejvyšší nárůst znečištění tuhými látkami - více než 37 % jsme zaznamenali na Mostecku a více než 15 % na Lounsku. Emise SO₂ se snížily pouze na Chomutovsku (-11,7 %) a Mostecku (-20,3 %), naproti tomu více než deseti procentní navýšení bylo na Děčínsku, Litoměřicku a Lounsku. O více než 10 % se zvýšily měrné emise NO_x na Děčínsku, zhruba šesti procentní navýšení bylo na Litoměřicku a Teplicku. V ostatních okresech došlo k poklesu, z toho nejvyšší (-16,1 %) byl dosažen na Chomutovsku. Meziroční navýšení znečištění emisemi CO se projevilo ve všech okresech kraje, nejvyšší, více než 20 %, bylo v okrese Louny. Více než šestnácti procentní nárůst zaznamenaly ostatní okresy s výjimkou Ústí nad Labem (+12 %) a Most (+0,1 %).

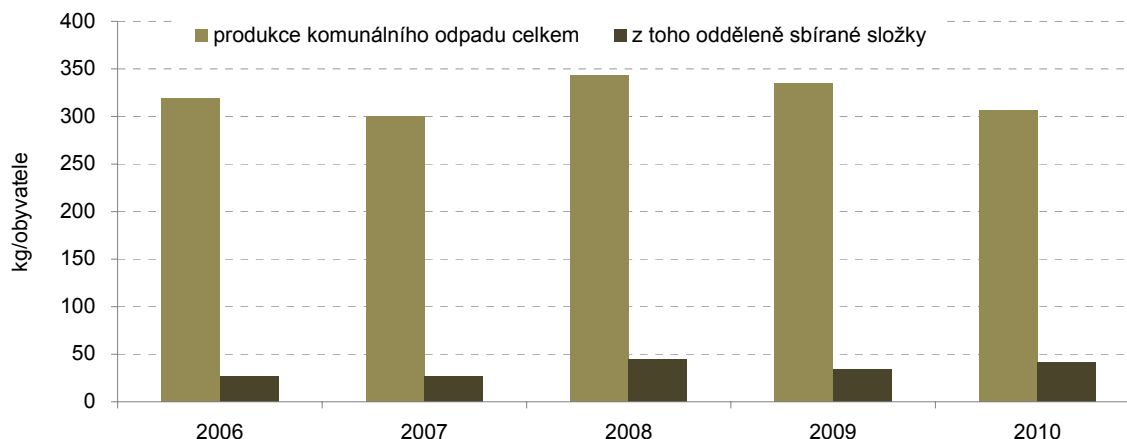
Emise oxidů dusíku (REZZO 1-4) v krajích v letech 2006 až 2010

Komunální odpad na obyvatele pod republikovou úrovní

Produkce komunálního odpadu v kraji klesla v roce 2010 oproti předchozímu roku o 8,4 %; v přepočtu **na 1 obyvatele** dosáhla v kraji **307 kg za rok**, což znamená meziroční snížení rovněž o 8,4 %. Množství komunálního odpadu na obyvatele, které dlouhodobě převyšovalo celorepublikový průměr, se v roce 2010 dostalo **poprvé pod republikovou úroveň**, a to o 10 kg na obyvatele.

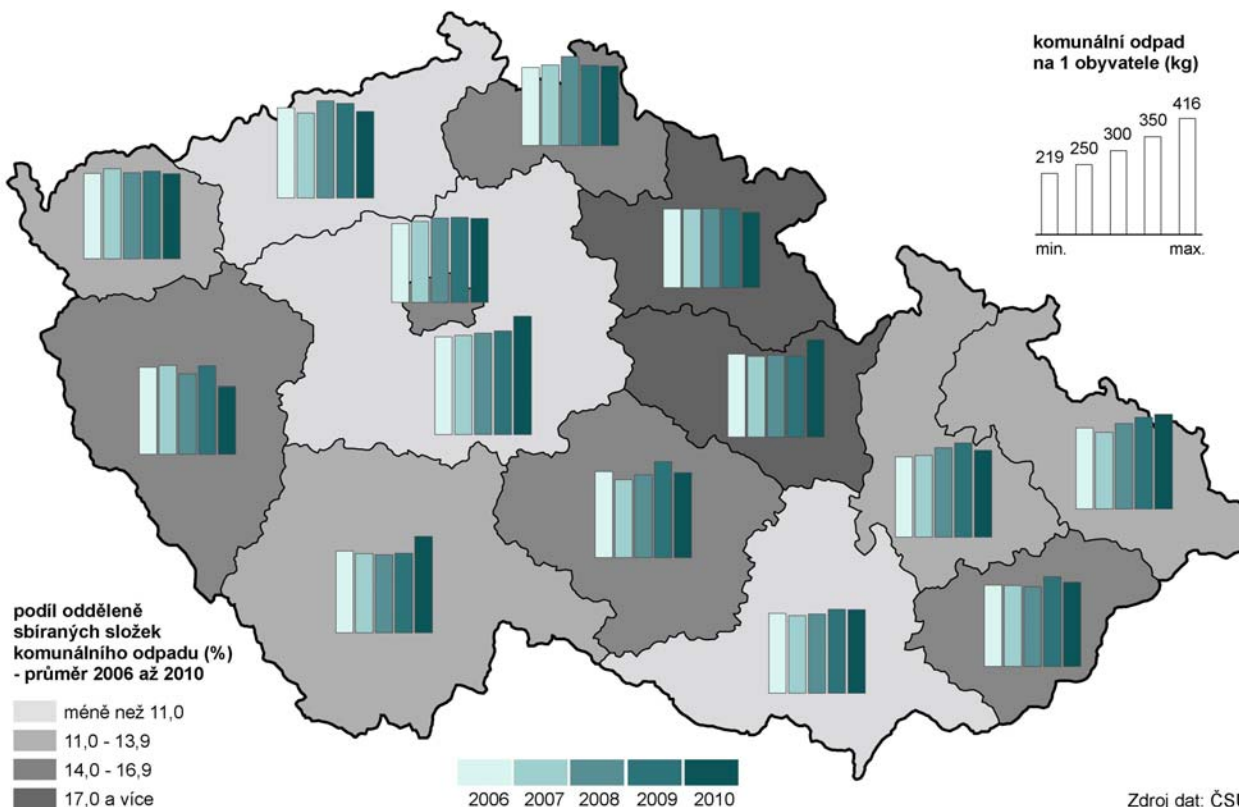
Graf 4.5 Produkce komunálního odpadu v Ústeckém kraji (v kg/obyvatele)

Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu meziročně vzrostlo

V mezikrajském srovnání si kraj rovněž vylepšil pozici, když postoupil z dvanácté příčky na devátou. **V roce 2010 dosáhl podíl odděleně sbíraných složek odpadu v kraji nejvyšší úrovně, a to 13,5 %**, nárůst proti roku 2008, kdy bylo dosaženo druhého nejvyššího podílu, byl 0,4 p.b. V mezikrajském srovnání se Ústecký kraj posunul z poslední příčky na desátou.

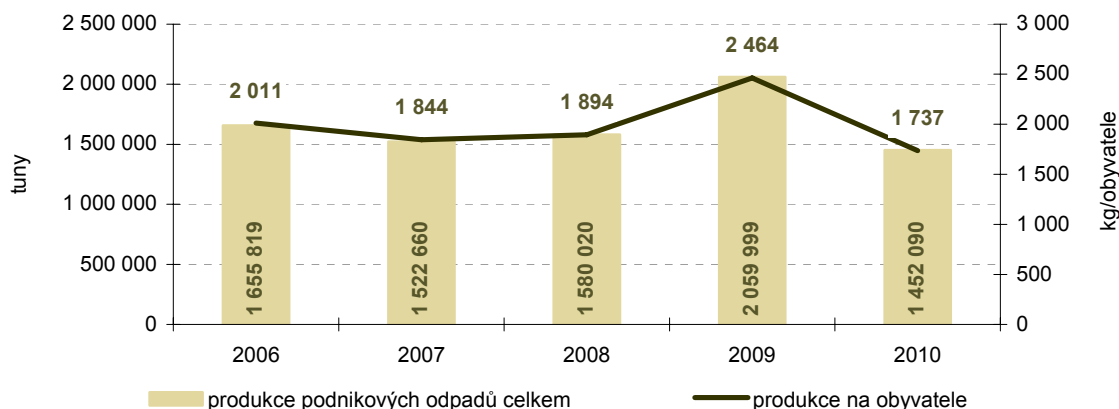
Komunální odpad v krajích v letech 2006 až 2010

Produkce podnikového odpadu nejnižší za 5 let

Celková produkce podnikového odpadu v kraji dosáhla v roce 2010 nejnižší úrovně za posledních pět let a v porovnání s rokem 2009, kdy byl naopak vyprodukován maximální objem podnikového odpadu, poklesla o 29,5 %. V přepočtu na regionální HDP byl objem vyprodukovaného podnikového odpadu nižší jak meziročně, tak proti výchozímu roku 2006.

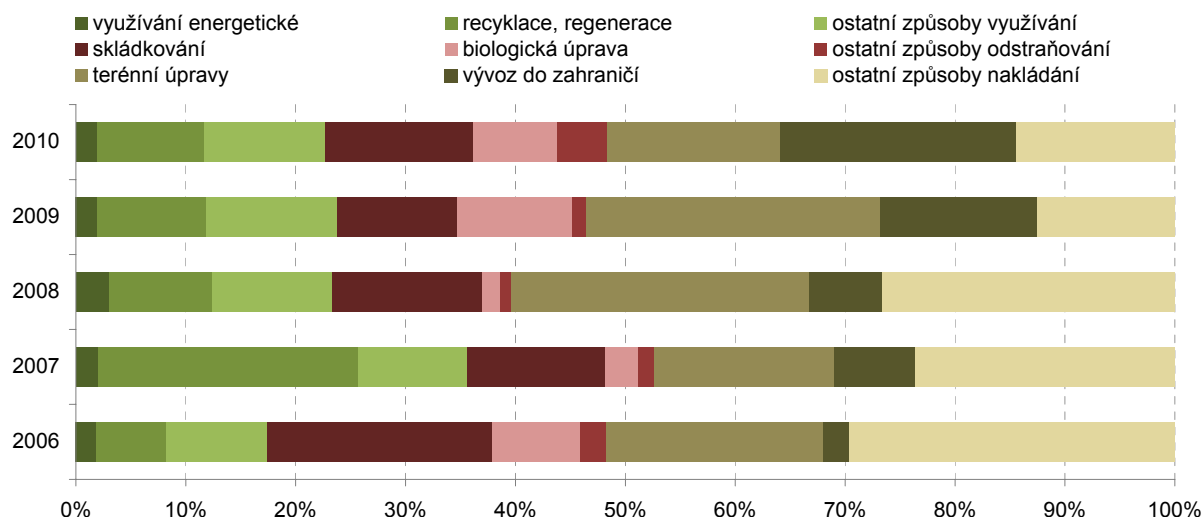
Graf 4.6 Produkce podnikových odpadů podle místa podniku v Ústeckém kraji

Nakládání s nebezpečným odpadem tvoří jednu desetinu celkového objemu

Celkové množství odpadu, se kterým bylo v kraji nakládáno v roce 2010 bylo o 8,7 % větší než v roce 2006 a téměř o 2 % vyšší než v roce předchozím. Objem nebezpečného odpadu i jeho podíl na celkovém nakládání meziročně kolísá; v posledním roce dosáhl nejvyššího objemu od roku 2006 a představoval v kraji více než 10 % objemu nakládání.

Graf 4.7 Nakládání s odpady v Ústeckém kraji podle vybraných způsobů nakládání

Množství využitého odpadu meziročně pokleslo

Množství **využitého odpadu** v Ústeckém kraji dosáhlo nejvyššího objemu v roce 2007 a nejvyšší byl i podíl na celkovém nakládání s odpady (35,6 %). V tomto roce byl zároveň využit nejvyšší objem odpadu na recyklaci a regeneraci za uplynulých 5 let, jeho podíl na celkovém objemu odpadu, se kterým bylo v tomto roce nakládáno, tvořil téměř 24 % a na objemu využitého odpadu se podílel dvěmi třetinami. Objem využitého odpadu v roce 2010 meziročně poklesl o 3,2 %, zároveň se snížil i objem odpadu využitého **na recyklaci a regeneraci** (o 1,1 %). Jeho podíl dosáhl necelých 10 % z celkového množství odpadu a necelých 43 % z objemu využitého odpadu. Další možnost využití odpadu je jeho **energetické využívání** (využití jako paliva nebo jiným způsobem k výrobě energie) je svým podílem v kraji zanedbatelné a v letech 2006 až 2010 se pohybovalo v rozmezí 2 až 3 % z objemu nakládaného odpadu a mezi 6 až 16 % využitého odpadu.

... na rozdíl od odstraněného odpadu

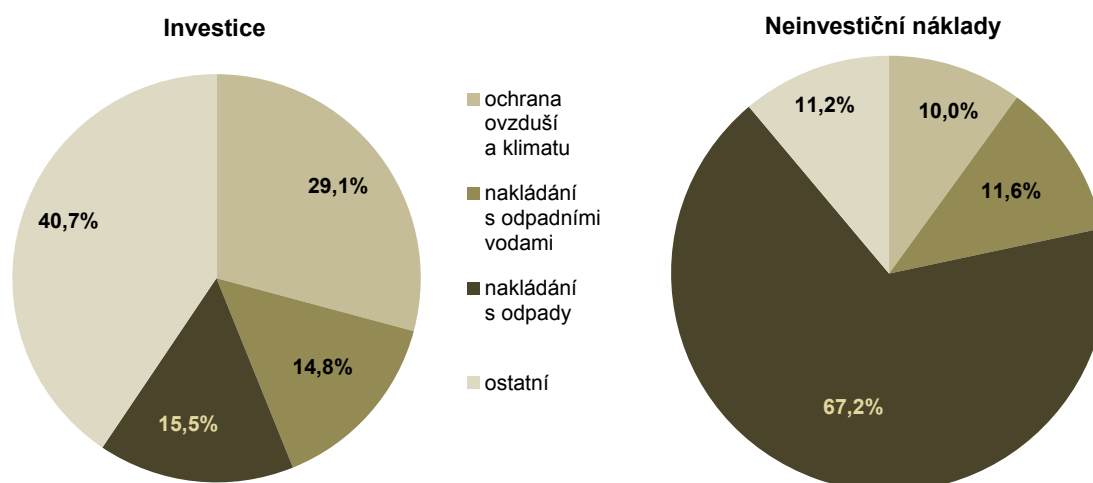
Objem **odstraněného odpadu** dosáhl ve sledovaném období nejvyššího objemu v roce 2006, potom postupně klesal a v roce 2008 dosahoval pouze 45 % úrovně roku 2006. V roce 2009 byl zaznamenán

více než tříčtvrtinový meziroční nárůst a v roce 2010 růst o dalších více než 15 %. Do výchozí nejvyšší úrovně přesto chyběla zhruba desetina. Z celkového množství odstraněného odpadu představovalo do roku 2008 rozhodující podíl **skládkování** (v roce 2008 dosáhlo 84 %), v dalších dvou letech se podíl snižoval a v roce 2010 činil 52,2 %. **Biologická úprava** odpadů měla opačný vývoj, do roku 2008 její podíl klesal. V roce 2009 došlo k výraznému meziročnímu nárůstu (o 36,7 p.b.) na 46,3 % a v roce 2010 pak představovala biologická úprava 30 % (pokles o 16,3 p.b.) z celkového objemu odstraněného odpadu. Další možností je **fyzikálně-chemická úprava**, jejíž podíl rostl od 2,5 % v roce 2006 na 14,9 % v posledním roce.

Růst vývozu odpadu do zahraničí

Více než padesátiprocentní podíl při nakládání s odpady zaujímají **ostatní způsoby** nakládání mezi něž patří **využití odpadů na terénní úpravy**, které se na celkovém objemu nakládání s odpady podílely v roce 2010 v kraji 16 % a meziročně poklesly zhruba o 40 %. Ve struktuře ostatních způsobů nakládání činily v roce 2010 terénní úpravy 30,4 % a meziročně se snížily téměř o 20 p.b. Další možností ostatních způsobů nakládání je **vývoz odpadu do zahraničí**, jehož podíl se od roku 2006 neustále zvyšoval a v roce 2010 dosáhl rozhodujících 42 % z objemu ostatních způsobů nakládání. Na celkovém objemu nakládání s odpady se podílel téměř 22 %.

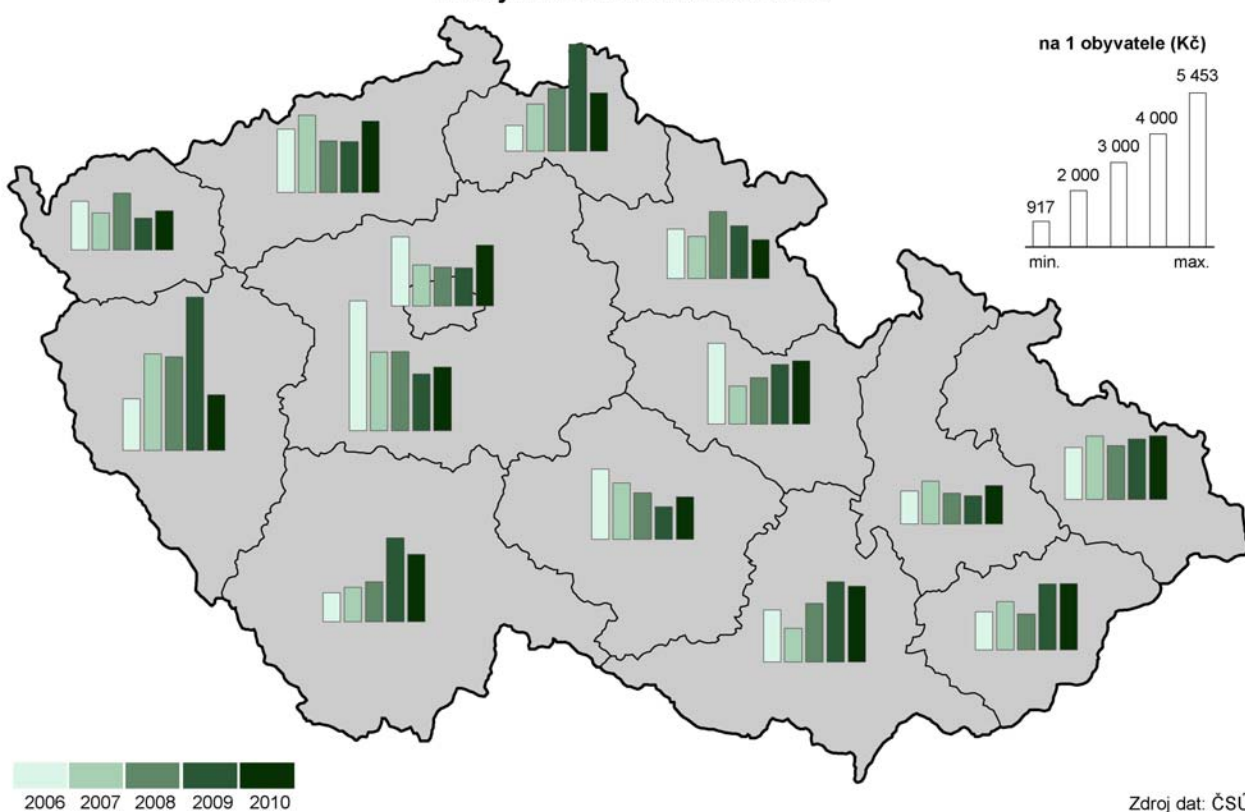
Graf 4.8 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora podle účelu v Ústeckém kraji (v %; průměr let 2006 - 2010)

Obnovený růst výdajů na ochranu životního prostředí

Výdaje na ochranu životního prostředí v Ústeckém kraji rostly do roku 2007, kdy pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele dosáhly částky 2 760 Kč, v následujících dvou letech došlo ke snižování. Meziroční pokles v roce 2008 představoval zhruba třetinu na 1 845 Kč a v roce 2009 se investice snížily znovu téměř o 2 % na 1 814 Kč na obyvatele. **Rok 2010** byl ve znamení **obnoveného růstu**, a to téměř o 41 % na 2 555 Kč na obyvatele. V členění podle účelu jsou za kraje k dispozici pouze data podle sídla investora. Z výše uvedeného grafu znázorňujícího pětiletý průměr je patrné, že struktura vynaložených finančních prostředků se zásadně liší u investic a neinvestičních nákladů. **Největší podíl investic** je kromě blíže nespecifikovaných investic, určen **na ochranu ovzduší a klimatu**, zatímco **rozhodující objem neinvestičních nákladů** je vynaložen **na nakládání s odpady**.

**Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice
v krajích v letech 2006 až 2010**

Podrobnější údaje k životnímu prostředí Ústeckého kraje v roce 2011:

Statistický bulletin Ústeckého kraje

<http://www.chmi.cz/>

1383-10 Vybrané oblasti udržitelného rozvoje v krajích České republiky 2010

<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1383-10>

Publ. ČSÚ: VaK.... 2003-xx atd.